

На данашњи дан 1921. године умро је краљ Петар I Карађорђевић (познат и као Краљ Петар Ослободилац), краљ Србије од 1903. до 1918. и потом Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца до смрти 1921. Током његове управе ојачане су политичке и културне везе с јужнословенским народима, и под његовим жезлом Србија је постала нека врста Пијемонта, идеал уставног уређења и жариште слободе и напретка. Ипак, његова владавина обележена је и самовољом групе официра завереника из 1903. припадника "Црне руке". После збацивања с престола 1858. његовог оца кнеза Александра Карађорђевића, живео је у иностранству и завршио је Војну академију у Сен Сиру и вишу Војну академију у Мецу.

Учествовао је као добровољац у Легији странаца у Француско-пруском рату 1870. и 1871, кад је одликован Орденом Легије части, поставши једини европски владар који је то одличје заслужио на бојном пољу. Под именом Петар Мркоњић у босанско-херцеговачком устанку против Турака командовао је 1875. и 1876. једним устаничким одредом. После убиства краља Александра Обреновића, Скупштина Србије га је 15. јуна 1903. прогласила за краља. У Балканским ратовима је као врховни

командант предводио до победе српску војску, а с власти се повукао 1914. у корист сина Александра који је у његово име владао као регент. У Првом светском рату 1915. прошао је заједно са српском војском преко планинских беспућа до јадранске и јонске обале. Превео је на српски спис "О слободи" енглеског филозофа Џона Стјуарта Мила.

1717 - У бици код Београда у Аустријско-турском рату, у којој се на страни Аустријанаца борило и 6.000 Срба са територије данашње Војводине, аустријски фелдмаршал Еуген Својски нанео је тежак пораз Турцима и заузео Београд, избацивши Турке и из северне Србије. Аустрији је Пожаревачким миром закљученим 1718. припала северна Србија (северно од Западне Мораве), Банат и југоисток Срема.

1832 - Рођен је немачки психолог, филозоф и лингвиста Вилхелм Бунт, оснивач експерименталне психологије, професор на универзитетима у Хајделбергу, Цириху и Лајпцигу. Дефинисао је психологију као "науку о унутрашњем и непосредном искуству" и засновао је психолошка истраживања и експерименте као "чисту опсервацију". Основао је први модерни институт за психологију и експерименталну лабораторију. Његов ученик био је и српски психолог Љубомир Недич, писац првог нашег универзитетског уџбеника психологије. Дела: "Принципи физиолошке психологије", "Увод у психологију", "Психологија народа".

1845 - Рођен је француски физичар Габријел Лиман, добитник Нобелове награде за физику 1908. који је пронашао процес фотографисања у природним бојама. Конструисао је и капиларни електрометар и засновао принцип о одржању електрицитета.

1913 - Рођен је израелски државник Менахем Бегин, председник владе Израела од 1977. до 1983, први израелски државник који је потписао уговор с неком арапском земљом. После разговора у Кемп Дејвиду са египатским председником Анваром ел Садатом и председником САД Џимијем Картером, потписао је 1977. у Вашингтону мировни уговор с Египтом и са Садатом је 1978. поделио Нобелову награду за мир. У тек основаној држави Израел формирао је 1948. покрет "Херут" (слобода), који је касније прерастао у политичку партију "Ликуд" (јединство). Убрзо је постао члан Кнесета (скупштина) а у владу је ушао 1967. Важио је за "човека најтврђе линије који је ипак имао визију за компромис". Дела: "Побуна", "Лична сећања команданта Иргун Цеваи Леумија", "Беле ноћи", "У подземљу".

1919 - Образована је влада Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца под председништвом првака Демократске странке Љубе Давидовића, чији су чланови били и представници Социјалдемократске партије. Та влада је донела уредбе којима је уведено осмочасовно радно време као и осигурање радника у случају болести и несреће.

1937 - Рођен је Абу Дауд, палестински екстремиста, главни организатор напада на Олимпијским играма у Минхену 1972. када је убијено 11 израелских спортиста. Дауд је био вођа "Црног септембра", милитантне групе Фатаха, познате по низу терористичких акција.

1944 - На острву Вис у Другом светском рату настављени су преговори Националног комитета ослобођења Југославије и избегличке југословенске краљевске владе, која се обавезала да Народноослободилачкој војсци Југославије препусти сву савезничку помоћ, распусти оружане снаге у иностранству и јавно се одрекне Драже Михаиловића и његовог Покрета. Пристала је и да у састав НОВЈ буде укључена ратна морнарица Краљевине Југославије која се налазила на Малти под управом савезничких снага.

1953 - У Ирану је покушан државни удар и шах Мохамед Реза Пахлави побегао је из земље, али је после три дана председник владе Мохамед Мосадек срушен, а шах се вратио на престо уз англоамеричку помоћ. Мосадек је имао намеру да национализује имовину страних нафтних компанија, па је Запад организовао његово обарање.

1956 - Умро је амерички филмски глумац мађарског порекла Бела Блашко, познат као Бела Лугоши, тумач низа улога Дракуле у хорор филмовима, али се исказао и као врстан комичар. Филмови: "Тринаеста столица", "Дракула", "Убиство у улици Морж", "Пољубац смрти", "Острво изгубљених душа", "Црна мачка", "Знак вампира", "Дракулина кћи", "Франкештајнов син", "Горила", "Инвазија крадљиваца лешева".

1960 - Кипар је стекао независност, са архиепископом Макариосом III као председником републике. Острво Кипар Британија је окупирала 1878. одлуком Берлинског конгреса.

1973 - Умро је амерички микробиолог Селман Ејбрахам Ваксман, добитник Нобелове награде за медицину 1952. Награду је добио за проналак стрептомицина, првог антибиотика који успешно сузбија туберкулозу. Пронашао је и неомицин. Написао је

аутобиографију "Мој живот са микробима".

1984 - Умро је српски књижевник Душан Радовић, дечји писац и новинар. Радио је у листовима "Змај", "Пионир", "Кекец" и "Полетарац" и био уредник дечјих редакција Радија и Телевизије Београд. У широј јавности је посебно упамћен по радио емисији Студија Б "Београде, добро јутро", којом је од 1976. осам година будио Београђане обиљем сатиричних досетки и духовитих коментара, обележених својеврсном мудрошћу. Дела: збирке песама "Поштована децо", "Смешне речи", "Вукова азбука", "Причам ти причу", драмска дела "Капетан Џон Пиплфокс", "Тужибаба", "Че" (с Матијом Бећковићем), афоризми "Београде, добро јутро", ТВ серија "На слово, на слово".

1991 - Умро је италијански филмски режисер Луиђи Цампа, припадник прве генерације неореалистичког правца, аутор више десетина филмова, највише закупљен моралним проблемима. Филмови: "Живети у миру", "Тешке године", "Лаке године", "Процес у граду", "Римљаника", "Американац на одмору".

1994 - Упркос оптужбама за изборне манипулације, Хоакин Балагер је седми пут ступио на дужност председника Доминиканске Републике.

1995 - На референдуму одложеном два дана због урагана, грађани Бермуда су већином гласали да остану британска територија.

1999 - Најмање 104 Рома из Смедерева, Београда, Панчева и Гњилана, међу којима доста деце, удавило се пошто је у Јадранском мору, 28 наутичких миља од обале СРЈ, потонуо бродич којим су покушали да илегално уђу у Италију.

2003 - Умро је бивши диктатор Уганде Иди Амин Дада, један од најбруталнијих властодржаца у историји. Као начелник Генералштаба војске Уганде власт је приграбио 1971. војним пучем којим је збацио Милтона Оботеа, у тренутку док се шеф државе налазио у иностранству. Током његове владавине том централноафричком земљом масакрирано је можда чак и пола милиона људи, претежно из мањинских етничких заједница. Аминова страховлада окончана је у априлу 1979. изненађујуће ефикасном војном интервенцијом Танзаније.

2005 - Умро је руски кошаркашки тренер Александар Гомељски, под чијим је вођством репрезентација Совјетског Савеза освајала титуле првака света 1967. и 1982. олимпијског шампиона 1988. и првака Европе 1959, 1961, 1963, 1965, 1967, 1969, 1979. и 1981.

2005 - Рожеа Шуца, 90-годишњег оснивача хришћанске екуменске заједнице у француском селу Тезе, ножем је за време службе у цркви усмртила једна ментално оболела Румунка. Шуц, познат као брат Роже, основао је заједницу у Тезеу за време Другог светског рата да би обезбедио уточиште припадницима свих хришћанских групација.

2006 - Умро је бивши парагвајски диктатор Алфредо Штреснер. Син немачког имигранта и парагвајске сељанке, владао је 35 година, од 1954. када је дошао на власт државним ударом, до свргавања војним пучем 1989. Парагвај је под Штреснером био водеће уточиште нациста, укључујући и усташе, као и свргнутих диктатора из Латинске Америке, попут Анастасија Сомозе из Никарагве. Умро је у емиграцији, у Бразилији.

2008 - Српски пливач Милорад Чавић освојио је сребрну медаљу на 29. Олимпијским играма у Пекингу у трци на 100 м делфин стилем, временом од 50,59 секунди, чиме је постигнут нови европски рекорд.

(Танјуг)